

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po došti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 13. oktobra 1899.

Politiški oddelek.

„Società agraria“.

Blagoslovljeno delovanje kranjske kmetijske družbe, kateri tudi najsrđitejši nasprotniki ne morejo odrekati velikanskih zaslug za prospeh našega kmetijstva, se spozna prav dobro šele po tem, če se mu primerja delovanje družih kmetijskih družb.

Kaj bi dali tržaški Slovenci, ko bi imeli tako kmetijsko družbo, kakor je kranjska! Gotovo gledajo na nas z zavistjo, kajti tržaška kmetijska družba, „Società agraria“, o kateri se je tržaški namestnik opetovano jako pohvalno izrazil, je v resnici pravi evropski škandal in le kaže, da sodijo upravni krogi brez vsacega razuma o potrebah kmetijstva in da v resnici zapravljajo državne dohodke, ko iz njih podpirajo tako korporacijo, kakor je tržaška kmetijska družba.

Ta „Società agraria“ je prava karikatura kmetijske družbe in je samo smešno, če jo gotovi vladni listi hvalisajo, dasi ne dela družega, kakor da porablja svoj upliv in državne podpore za politično agitacijo v korist iredentovske stranke.

Gospodarji „Società agraria“ nimajo niti pojma o kmetijstvu. Tako nevedni so, da mora strmeti ves svet, ako čuje, kake budalosti da uganjajo. Vrla „Edinost“ je v tem oziru navedla nekaj jako drastičnih slučajev in mi hočemo nekatere teh slučajev na kratko posneti, da ž njimi opravičimo in utemljimo protest, ki ga hočemo izreči konec tega članka.

Vodstvo „Agrarie“ je nekoč obiskalo društveni vrt na Proseku. Prišedši na vrt, so gospodje člani te kmetijske družbe kar ostrmeli in vzkliknili: Oj, koliko suhih drevesc! Nekaj dni pozneje so poslali vrtnarju dekret in ga pograjali, da je na vrtu preveč suhih drevesc. V resnici pa na celem vrtu ni bilo ni jed-

nega suhega drevesca. Voditelji od države bogato podpirane kmetijske družbe so smatrali palice, ob katerih raste grah, za suha drevesa!!

Tudi za vinogradništvo se briga ta kmetijska družba. Njeni voditelji so nekje slišali o nekaki peronosperi, vsled katere odpade trtam listje. Prisedši nekoč v mesecu novembru na Prosek, so se silno čudili, da na trtah ni listja in konstatirali so, da je to prouzročila peronospora. Tajnik kmetijske družbe profesor Stossich je kmetom nasvetoval, naj škropijo in na vprašanje necega kmeta priporočal, naj se škropi od zgoraj in od zdolaj, a če pride škropilo na grozdje naj se umije!

In na Proseku tedaj ni bilo peronospere, ter je listje odpadlo, kakor vsako leto v novembru!

Tudi za živinorejo se briga ta famozna družba. Necega dne je prišel odbor kmetijske družbe v tržaško okolico, da si ogleda necega bika. Jeden teh odbornikov se biku ni mogel načuditi; ogledoval ga je od vseh strani in končno rekel: „To je lepa krava ta gotovo daje veliko mleka.“ Odbornik kmetijske družbe, ki niti bika od krave ne razloči, to je vendar nekaj prav posebnega!

Pa tudi drug slučaj je jako značilen za vnemo kmetijske družbe za pospeševanje živinoreje. Družba je v Lonjerju pri Trstu kupila za 45 gld. necega bika. Bik, ki se proda za 45 gld., pač ni dosti vreden. Tega klavernega bika je naslednji dan postavila kot bikaplemenjaka Bog vedi katere pasme v neko drugo vas in mu pripisala vrednost 138 gld.

Kako ceno je družba postavila v tisti račun, ki ga je vladi predložila, tega „Edinost“ seve ne more izvedeti, vladni krogi pa bržčas ne bodo iskali, koliko se je zaračunalo za bika, ki ga je družba kupila za 45 gld.

In kako skrbi ta izvrstna kmetijska družba šele za sadjerejo. Posebno drevesnico je napravila in če tudi sadike niso dosti vredne, so pa toliko lepša in

tolika pomenljivejša imena, ki jih je dala družba tem sadikam. Dobe se jabolka, ki se imenujejo „Garibaldi“, hruške, ki se zovejo „Zmaga pri Solferinu“ itd.

Kmetijska družba, ki uganja take reči, katere odborniki so tako nevedni in neumni, kakor kažejo zgoraj navedeni slučaji, družba, ki tako slabo posluje, da se jej mora ves svet smejati, ako čuje o njenem počenjanju, taka družba pač ni vredna, da obstoji, kaj še da bi dobivala podpore iz državnih sredstev. Ves slovenski narod mora proti temu protestirati, da se tržaška „Società agraria“ podpira iz državnih sredstev, protestirati mora z vso odločnostjo in dolžnost vseh poslancev je, da zahtevajo, naj da vlada razmere pri tržaški kmetijski družbi po nepristranskem strokovnjaku preiskati in da potem naredi tabularasa.

Politični pregled.

Državni zbor. — Želja nemške manjšine se je izpolnila. Zahtevala je, da se mora zaključiti zasedanje poslanske zbornice in vlada grofa Claryja je tej zahtevi ugodila. Dne 10. oktobra je dunajski uradni list razglasil cesarsko odločbo, s katero se zaključuje 15. zasedanje, koj na to pa je priobčila cesarski patent, s katerim so državni zbor sklicuje na novo zasedanje in sicer na dan 18. oktobra. Vsled zaključenja je bivšim obstrukcionistom pomagano v dvojnem oziru: prvič jim ni treba umakniti svojih mnogoštevilnih nujnih in obtoženih predlogov, katerih obravnavanje bi trajalo mesecev, drugič pa jim je mogoče priti do zastopstva v predsedništvu parlamenta, ter tako desnici založiti moralno zaušnico. Najprej so Nemci zahtevali, da se morata umakniti tako predsednik dr. Fuchs, kakor tudi podpredsednik dr. Ferjančič, prvi zato, ker je bil član predsedništva, ko je Badeni poklical policijo v zbornico, drugi zato, ker je s svojim blejskim govorom razžalil celjske Nemce. Čehi so se odločno postavili na stališče, da ima večina sama odločevati, kdo postani član predsedništva in da torej ni treba Nemcem odstopiti nobenega mesta. zlasti pa, da se ne sme žrtvovati dr. Ferjančiča, tola vladni upliv je izposloval, da se je desnica udala. Že danes je gotovo, da dr. Ferjančič ne bo več član prezidija poslanske zbornice, dočim bo dr. Fuchs ostal na svojem mestu.

Čehi, vlada in desnica. — Razveljavljenje jezikovnih naredb je za Čeha težak udarec. To razveljavljenje pomeni zanje izgubljeno bitko in ni čuda, da je po vsem Češkem zavladovala velika nevolja. Zdaj so Čehi precizovali svoje stališče. Shod čeških zaupnih mož je sklenil, da poslanecem ni treba odložiti svojih mandatov, da naj nastopijo pot opozicije ne pa še pot obstrukcije in da naj ostanejo solidarni z desnico. Istotako so sklenili češki veleposestniki, da ostanejo solidarni s Čehi in z desnico, in ker se je shod zaupnih mož izrekel za skupno delovanje vseh čeških strank, ki stoje na češkem državnopravnem in narodnem stališču, kar se smatra kot začetek tuzije mej Mladočehi in mej Staročehi, je jasno, kako stališče bodo zavzemali Čehi, oponirali bodo sicer vladi, a ta opozicija bo samo platonična, tako da se ohrani solidarnost desnice. To postopanje jim je narekovalo upanje, da sledi uradniškemu ministrstvu parlamentarno ministrstvo desnice. Da bi se le ne prevarili!

Nemci in vlada. — Imenovanje uradniškega ministristva je nemške stranke močno razveselilo, toda zadovoljni s tem še niso. Veleposestniki, krščanski socialisti in liberalci bi se še udali za zdaj brez drugega, kakor da se razveljavijo

jezikovne naredbe. Ker upajo, da z vladno pomočjo razženejo desnico. Nemški nacionalci pa naznanjajo po Wolfvem diktatu da niso zadovoljni, če se samo jezikovne naredbe razveljavijo. Oni zahtevajo garancije, da se ne bo več vladalo s § 14. in da se uveljavi nemški državni jezik ter groze, da v nasprotnem slučaju ne odnehajo od obstrukcije. V istem smislu se je izrekel tudi graški konvent neposredno potem, ko se je njega vodja dr. Derschatta posvetoval z grofom Claryjem in ta konvent zapoveduje nemškonacionalnem poslancem. Tega, kar zahtevajo nacionalci, vlada bržčas ne stori, dasi povsem izključno celo to ni, in tako se utegne zgoditi, da bo vsaj jeden del nemške manjšine z obstrukcijo nadaljeval. In to bo zasluženo plačilo onim, ki so dali Slovanom breco.

Posvetovanja grofa Claryja. — Vodja ministrskega predsedstva grof Clary ima dan na dan dolga posvetovanja z raznimi poslanci in tudi z drugimi uplivnimi voditelji posamičnih strank v raznih kronovinah. O čem se ž njimi posvetuje se skrbno prikriva. Povabil je tudi voditelje mladočeške stranke, a ti se morda vabili niti ne odzovejo, kar bi dobro markiralo njihovo opozicionalno stališče, praktičnega pomena pa bi ne imelo nobenega.

Ogrska. — V ogrskem državnem zboru je vlada tó dni predložila proračun za l. 1900. Kadar se začne proračunska razprava se ntegnejo politične razmere pojasniti. Znano je namreč, da bi ministrski predsednik Szell rad iztisnil ožje somišljenike starega Tisze iz večine in da bi rad v svoje ministristvo prevzel bodi grofa Apponyija ali Horanszkega, ki vodita z večino fuzionirano narodno stranko. To se utegne zgoditi pri proračunski razpravi.

Srbija. — Te dni se je sešla srbska skupščina, v kateri sede same Milanove kreature. Naravno je, da se skupščina ne bavi samo z grdenjem radikalne stranke in z utrjevanjem Milanove pozicije. Toda vzlic temu se Milan ne bo dolgo držal Rusija, Francija in Italija so mu na jasen način namignile, da zahtevajo, naj se obsojeni radikalci pomiloste. ruski poslanik pa je celo Srbijo zapustil. Milan bi moral nemudoma pobrati šila in kopita iz zapustiti Srbijo če bi ga ne držala Avstrija. V Avstriji ima Milan naboljše svoje pokrovitelje, to so pravi njegovi zaščitniki. Na čast naši državi to pač ni in maščevalo se bode tudi.

Bolgarska — Potovanje bolgarskega kneza Ferdinanda na Dunaj je imelo že posledice. V Bolgarski je nastala ministrska kriza. Knez Ferdinand hoče spraviti na krmilo zmernega in gladkega Grekova, ki mu pa tudi ne bo veliko pomagal. Pravi vzrok krizi je to, da je bolgarski narod Koburžana do grla sit.

Nemčija — Mej nemškimi političnimi strankami se je vnel srdit boj, ki prav za prav ni nič drugega, kakor boj finančnega ministra Miquela proti državnemu kancelarju knezu Hohenloheu. Boj se bje vse bolj za kulisami. Njegovih fas vsled tega ni možno označiti. Ve se samo, da mej tema dvema državnikoma je prt popolnoma prerezan. Značilno je to, da gre konservativna aristokratska stranka v boj za meščanskega liberalca Miquela in proti aristokratu in konservativcu Hohenlohu.

Transvaal se neutrudno pripravlja na vojno z Angleško. Na mejah je zbranih že na tisoče Boercev, vseh vojščakov računajo Boerci da zbero de 100 000, dočim imajo Angleži komaj 20.000 mož na razpolaganje. To je vzrok, da skuša Angleška začetek vojne vedno zavleči. Tudi zdaj se ji je to posrečilo. Vojna še ni napovedala, dasi je bil ves svet prepričan, da je neizogibno, a Transvaal je sam naredil konec in je napovedal vojno začela se je 11. oktobra.